



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Decisiones Practicæ Casuum Conscientiæ Selectorum In Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Pars Altera Decisionum Practicarum Casuum Conscientiæ Selectorum In
Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim
Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Leonardelli, Bonaventura

Augustæ Vindelicorum ; Græcii, 1739

Casus XXXII. De legatis, & solutionibus, cùm pretium rei crescit, vel
decrescit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41144

suo valore frustrentur, & fructu careant.

Porrò magis expedit divitibus bona, quibus abundant, tempore vitæ suæ in pias causas erogare, quàm ea in testamento relinquere post mortem distribuenda, ut ex Salviano notat Laym. l. c. tum quia opera pia à vivente præstita majoris sunt apud Deum meriti, & satisfactionis, quàm si differantur in tempus mortis, quo tempore homo dat ideo, quia diutiùs retinere non potest, sed ea deserere compellitur. Tum quia hæredes, & testamentarii pia legata sæpe non integrè, ac fideliter, aut non suo tempore exequantur.

Ad 3. Q. An legatum uxori Berthæ relictum, quamdiu vidualem vitam servaverit, ipsi debeatur, si Religionem ingrediatur? Respondendum est affirmativè cum Sanch. l. 7. D. 91. n. 46. Diana D. 3. q. 17. p. 8. §. 4. Bald. l. Deo nobis, C. de Episc. & Cler. Jas. aliisque apud Sanch. Id, quod colligitur ex *Auth. cui relictam*, C. de indic. vivit. & ratio ulterior est; quia per id spirituale cum Christo matrimonium minimè cessat vita vidualis, sed adhuc verè, ac propriè dicitur illa vitam vidualem servare, quin & plenius voluntatem testatoris adimplere, quæ Religionem ingreditur.

CASUS XXXII.

De Legatis & solutionibus, cum pretium rei crescit, vel decrescit.

CRispinus volens Barbaræ famulæ suæ ob multa extraordinaria obsequia sibi præstita legare 50. aureos id famulæ significat, quæ responder, se fore contentam, si 40. legentur, tacitè secum ipsa cogitans hoc modo velle se 10. aliis aureis sibi nunc oblati satisfacere obligationi furti 10. aureorum à se successivè hero suo ablatorum. Itaque Crispinus 40. aureos Barbaræ legat; paulò post in gravem incidens morbum paucos intra dies extinguitur. Post mortem Testatoris Barbara Legatum petit ab hærede, qui eidem 40. aureos enumerat, sed quo-

quorum valor tunc iussu Principis multum jam fuerat immutatus & imminutus. Unde

QUÆR. I. An Barbara famula tali Legati decessione & ultronea 10. aureorum cessione, soluta sit, ac libera ab onere restituendi 10. illos aureos, quos successivè furto subduxerat hero suo?

QUÆR. II. An, quando 50. v. g. vel 100. aurei in testamento legantur, quorum valor tempore mortis Testatoris extrinsecè immutatus est, præstandus tunc sit, & attendendus valor, quem aurei habebant tempore mortis testatoris, an verò quem habuerunt tempore conditi testamenti? Item an in moneta antiqua, an verò in nova exhibenda sit solutio, quando absque certa speciei, & numeri designatione certa quantitas in obligationem deducta est, & postea valor monetae intrinsecè immutatus est?

QUÆR. III. An, quando absque designatione certæ speciei, vel numeri in pactum deducta est certa pecuniæ quantitas, & postea monetae valor extrinsecus immutatus est, diminutionis detrimentum, & commodum augmenti ferre debeat Creditor, an verò Debitor? Item an, quando certa species, aut numerus monetae promissus est, aut in pactum deductus, possit adhuc Creditori satisfieri per aliam ejusdem valoris monetam?

184

AD I. Q. Responder Navarrus l. 3. Consil. tit. de testam. Consil. 1. teneri Barbaram famulam ad solvendos hæredi 10. aureos, quos clam subtraxerat, si 40. aureos sibi legatos recepit. Rationem dat. Tum quia velle testari, vel legare, non est testari, neque legare. Tum quia licet mutare ultimam voluntatem usque ad extremum vitæ exitum, & ita quamvis legasset, potuit mutare voluntatem illam usque ad mortem, quod & fecit. Tum quia constat Testatorem noluisse relinquere plus, quam 40. eo tempore, quò legavit, & si prædicta famula acci-

peret 40. aureos, & retineret eos cum aliis decem subtractis, retineret 10. ultra contentos in Legato, quod non licet. Nihilominus

Meliùs cum Comitol. & aliis 185 respondetur sub distinctione; vel enim famulae certum est, vel certè valde probabile, herum suum, cum decebat, & hortatu famulae Legatum imminuebat, pecuniam furto sublatam ei condonaturum fuisse, si eam sibi deberi scivisset; aut verò credibile est, vel credibilius, nihil remissurum? Si hoc posterius, tunc decem illi aurei sunt utique hæredi restituendi.

Bb 2

Si

Si prius credit, Barbara famula tunc tuta conscientia & 40. adipisci potest, & decem alios non reddere; quia illos voluntate Domini liberali, & remittente retinet, quamvis non sit voluntas verbis expressa, & patefacta; qui enim iusta, & recta voluntate Domini, etiam tacita, quidpiam accipit, aut retinet alienum, ex communi DD. sententia fur non est. Insuper si hæc famula, aut propter sua in herum officia, & obsequia, aut propter mutuam benevolentiam, bonamque diu perspectam voluntatem nequidquam dubitet, herum suam ablatam illam pecuniam concessurum esse, si rogasset, de ea restituenda anxia esse non debet, quia jure & assensu Domini censenda est eam possidere; imò quoniam servi, & ancillæ non solent, quæ sibi à Domino legantur, imminuere, sed potius, ut augeantur, optare, & rogare, quæ consuetudo non latet ipsos Dominos, inde valde verisimile est, hujus famulæ herum facile suspicari potuisse ob aliquam compensationem rei, quæ sibi à famula deberetur, Legati diminutionem postulatam esse. Quæ pro foro interno poterunt Confessario deservire, ut non facile famulam ad restitutionem compellat, præsertim cum penes ipsam fuerit, facere, ut decem illi aurei essent & manerent in corpore hæreditatis, vel non; ut adeo hæres non censeatur re ipsa dam-

num aliquod pati, quod non passus fuisset, nisi famulæ propositam sic restituendi, & voluntas Legatum sic minuendi præcessisset.

Ad 2. Q. Videtur Legatum per solvendum secundum eum aurei valore, quem habebat tempore mortis Testatoris, quia, cum Testamentum robur, & firmitatem non habeat, nisi à morte Testatoris, *l. Testamentum 1. ff. qui Testam. fac. post.* Legatum quoque perfectum non videtur, antequam Testator decesserit. *l. si fundus 28. ff. quando dies Legat.* Verum

Dicendum est cum Abb. in *c. olim, 20. h. t. n. 4.* Panormitan. *cap. quanto de jurejur.* Fagnan. *c. olim citr. h. t. n. 9. & 10.* Joan. Andr. in *addit. ad speculum.* Pirh. *h. n. 25.* Wiestn. *n. 40.* Schmalzgr. *h. n. 42.* aliisque præstandum esse valorem, quem aurei habuerunt tempore conditi testamenti, id quod patet ex *l. si ita 7. ff. de aur. arg. & l. Uxorem. §. de testam. ff. de leg. 3.* Et ratio ulterior est, quia Testator, si aliud non exprimit, censetur legare habito respectu ad patrimonium, quod habet eo tempore, quò, condito testamento, de eo disponit, & secundum eam pecuniæ æstimationem, & valorem, qui erat in civilibus commutationibus, usu, ac commercio tunc, quando Testamentum condebatur, & Legatum relinquebatur, atque adeo
secun

secundum valorem tunc presentem, & non postea futurum. Ex quo patet responsio ad rationem in oppositum.

187 Pensiones quoque & census non deberi in meliore pecunia, ad illorum institutionem consecuta, sed in ea, quae erat tempore, quo instituebantur, aut illius aestimationem, patet ex decreto duorum summorum Pontificum, Innoc. III. in sua Decretali, quae incipit, olim causam, de censibus. & Gregor. IX. in Decretali, cum canonicis, de censibus; ubi ita loquitur: Cum Canonicis majoris Ecclesiae quamdam summam pecuniae pro pensione Ecclesiae tuae debitam aliquot annis persolveris; & iidem summam illam ex integro de meliore moneta exigant sibi solvi, tibi damus nostris litteris in mandatis, ut Canonicos illos solutione prioris pecuniae, vel si non sit in usu, aestimatione pensionis antiquae facias manere contentos. Imò univrsim quando absque certae speciei, & numeri designatione certa quantitas v. g. 100. fl. in obligationem deducti sunt, & postea valor monetae intrinsecè immutatus est, eò, quòd melior priore causa sit, censent complures cum Bartol. in l. Creditorem, n. 6. Abb. in c. 18. de Jurejur. n. 21. Innoc. in c. 20. h. t. Covar. de collat. vet. numis c. 7. §. un. n. 2. concl. 1. Fachin. l. 2. contr. c. 10. Fagnan. in c. olim 20. h. t. n. 4. & 14. Laym. l. 3. tr. 3. p. l. c. 5. n. 19. Pirh. hinc in 22, &

& teste Wiestn. hinc n. 31. communis TT. & Canonistarum consensus, qui affirmant in eo casu attendendum esse tempus contractus, non solutionis, adeoque solutionem exhibendam esse in moneta antiqua, vel si talis non extet, aut haberi nequeat, secundum valorem, & aestimationem illius in moneta currente; modò solutioni monetae antiquae non sit praescriptum per solutionem monetae novae. Id, quod probantur ex cap. olim citt. tum ex cap. cum Canonic. citt. tum ratione; quia Justitia Commutativa postulat, ut in omni debito pecuniario id praestetur, quod in obligationem deductum est; atqui in obligationem deducta censetur praestatio pecuniae ejusdem bonitatis, & ponderis, cujus erat tempore obligationis imposita, vel contracta juxta l. cum quid 3. ff. de reb. credit. ergo. Quam sententiam communissimam DD. pronuntiat Laym. l. c. Contraria tamen opinio, quae docet in eo casu solutionem praestandam esse in moneta currente secundum ejus valorem praesentem, non solum non est improbabilis, sed eam plurium Provinciarum, & nominatim Bavariae, usu receptam esse, testantur Wiestn. & Schmalzgr. hinc n. 3. quam amplectuntur Menoch. cons. 49. n. 38. vers. his constat. Gonzal. in c. 26. h. t. n. 6. Ludov. Raman. Ant. Faber, & alii. Unde patet etiam responsio ad 2. membr. Q. 2.

B b 3

Ad

188 Ad 3. Q. Dubium, & controversia est inter DD. (aliquibus volentibus in debitis pecuniariis, quibus species monetæ certo numero solvenda expressa non fuit, attendendum esse tempus contractûs; aliis verò contendentibus, attendendum esse ad tempus solutionis) de casu, quo debitor non fuit in mora culpabili; nam si in mora culpabilifuit, eò quòd de solutione interpellatus, eandem debito tempore & loco, cum posset, non exhibuerit, convenit inter DD. solutionem præstandam tunc esse secundum valorem monetæ, quem illa habuit ante moram, quia mora sua cuilibet nociva est, juxta *Reg. mora 25. in 6.* Pro casu itaque, quo debitor non fuit in mora culpabili. Diminutionis detrimentum, & commodum augmenti Creditoris esse, docent Bartol. in *l. Paulus 99. ff. de solut. n. 6.* Fagnan. in *citt. C. olim 20. n. 22. & 23.* Fachin. *l. 2. contr. c. 9. vers. tertia sententia.* Azor. *p. 3. l. 10. c. 7. q. 2.* Tiraquell. *n. 27.* Ant. Faber de *var. numm. debit. solut. c. 6. n. 4.* Covar. de *collat. veter. numism. c. 7. §. un. concl. 4.* ubi propositionem hanc, quòd obligatio solvendi certam pecuniæ quantitatem in certa numorum specie, nulla constituta illorum æstimatione, intelligatur in eo genere solvenda, quod viget tempore solutionis, approbari ait à plerisque. Unde juxta hanc sententiam, si tu centum aureos mutuos dedisti Titio, cum tunc temporis unus au-

reus valeret 3. fl. eo addito pacto; ut totidem aurei in eadem, vel æquivalenti moneta restituantur, sed postea, manente eadem bonitate intrinseca aurei, singuli aurei valeant 4. fl. hoc augmentum obvenire tunc creditori, ita, ut tempore solutionis ipsi restituendi sint 400. fl.

Econtra si tempore contractûs mutui unus aureus valuit 4. fl. & postea descendat ad 3. fl. sufficet, si pro centum aureis debitor solvat 300. Rationem dant; quia in hoc casu bonitas intrinseca non mutatur, sed tantum æstimatio, & valor extrinsecus, in hoc autem inspicendum est tempus solutionis, etiamsi pretium extrinsecum cursu temporis mutatum sit, *l. cum quid 3. junct. Gloss. fin. ff. de reb. credit.*

Conf. Qui vinum accepit mutuò, satisfacit, si vinum æquè bonum restituat, nec consideratur, an augmentum, vel diminutum sit ejus pretium, *l. vinum 22. ff. eod.* quia, ut ibidem advertit Gloss. *V. cum petitum esset*, bonitas intrinseca consideratur secundum tempus dati mutui, non extrinseca, scilicet, quòd tantum valeat. Et hinc etsi duplo minus sit vini pretium, non tamen mutuarius obligabitur ad restituendum duplo plus; nec satisfaciet restituendo duplo minus, si pretium tempore redditionis sit duplo majus, nisi aliter conventum sit, aut debitor sit in mora: ergo etiam debitor

ditor pecuniæ restituere debet æquè bonam pecuniam, etsi auctum sit ejus pretium, neque satisfaciet reddendo illam secundum æstimationem extrinsecam, quam tempore solutionis habet. Nihilominus.

189 Dicendum est cum Sylvest. *V. solutio* q. 2. dict. 1. Soto l. 6. de *Just.* q. 1. a. 2. Petr. Navar. l. 3. de *restit.* c. 2. n. 259. Joan. Medina C. de *restit.* q. ult. Molina *tr.* 2. D. 312. n. 2. & 3. Rebell. p. 2. l. 11. q. 5. *concl.* ult. Toletus l. 2. c. 31. n. 2. Fill. *tr.* 35. n. 49. Laym. l. 3. *tr.* 3. p. 1. c. 5. n. 15. Pirh. hic n. 28. Wiestn. *ibid.* n. 25. Schmalzgr. hic n. 24. aliisque pluribus affirmantibus, si absque certæ speciei, & numeri designatione solummodo certa quantitas pecuniæ, v. g. 100. fl. in pactum deducta est, & postea monetæ valor extrinsecus mutetur, mutationem hanc extrinsecam commodo, vel incommodo debitoris accidere, ut tantò pauciores numos solvere cogatur, quatenus eorum valor auctus est; vel tantò plures, quatenus eorum valor extrinsecus diminutus fuit, v. g. si debitor tempore, quo aureus valebat tres solummodo florenos, accepit 100. aureos, nunc quando aureus valet 4. fl. satisfacit, si creditori solvat 75. & vice versa, si accepit 100. aureos tempore, quo aureus valebat 4. fl. & postea aureus decrevit ad 3. fl. licet acceperit tantum aureos 75. solvere debet 100.

Prob. hæc assertio 1. consuetudine Imperii, secundum quam recentibus monetis secundum valorem extrinsecum tantum, debita pecuniaria omnia minore monetarum numero solvuntur. Quo modo Imperator Ferdinand. I. anno Domini 1559. in comitiis Augustæ celebratis florenum aureum Rhenensem octodecim pazziis valentem, sine sui intrinseca immutatione, tribus crucigeris auxit, & potestatem fecit debitoribus eo valore auctiore debita sua dissolvendi:

Unde patet, augmentum valoris prodesse debitori, ad eumque pertinere. Si autem ad hunc pertinet valoris augmentum, ad eundem quoque pertinere debet decrementum, ne mutationis alius percipiat commoda, alius incommoda perferre cogatur contra æquitatem naturalem, & in hac fundatam Juris Regulam, 55. in 6. *Qui sentit onus, sentire debet & commodum, & contra.*

Prob. 2. ratione; quia auctio, vel diminutio pecuniarum publica autoritate eo sine decernitur, & promulgatur, ut secundum eam mercationes, & debitorum solutiones fiant, l. 1. *pr. ff. de contrab. empr.* ergo si decretum æstimationis justum est, ut ponimus, potest ac debet, per text. c. 1. *de Constitut. ll. Leges 3. & 9. C. de LL.* & alioquin,

Et

Et alioquin si debitor unius v. g. ducati æstimati duobus florenis argenteis, postea ejus æstimatione aucta ad duos fl. & duos pazios, integrum ducatum solvere deberet, amplius ab ipso exigeretur, quàm in promissionem, & obligationem deductum fuerat. Unde

Ad fundamentum sententiæ oppositæ R. in debitis pecuniariis, quibus species monetæ certo numero solvenda expressa non fuit, ad utrumque tempus attendendum esse, scilicet ad tempus contractûs, & solutionis; tempus contractûs quidem inspiciendum est, ut intelligatur quantitas debiti, seu valor pecuniæ v. g. mutuò datæ, quem illo tempore habuerunt, videlicet, quòd 100. aurei fecerint 300. fl. Tempus solutionis verò inspiciendum est, ut intelligatur valor pecuniæ, per quam solutio fiet; quia secundum eum pecunia numerari debet.

Ad Conf. n. parit. inter vinum mutuò datum, & pecuniam numeratam; in restitutione enim vini, & similium consideratur quantitas, & materia; in restitutione verò pecuniæ non materia, sed sola æstimatio consideratur, nisi aliud in contractum deductum sit. Præterea pecuniæ æstimatio plerumque certa est, & definita publicâ lege Magistratûs, nec facillè mutatur; pretium verò vini incertum est, sæpiusque variatur, ne-

que vini æstimatio est de substantia vini, non enim vinum ideo melius est, quia pluris æstimatur; sicut tamen valor, extrinsecus, seu æstimatio imposta, est de substantia monetæ, juxta l. *origo* 1. ff. de *contrah. empt.*

Limitant tamen DD. supra dictam assertionem 1. ut non procedat pro casu, quo auctio valoris extrinseci monetarum facta est à potestate non legitima, sed à privata Campforum, Mercatorum sceneratorum &c. populo reliquo non consentiente, sed improban- te; tunc enim ejus ratio in solvendis debitis, præsertim antiquis, nulla habenda est; quia solus ille valor extrinsecus monetæ censetur justus, qui publica auctoritate, vel usu communi populi taxatus est, ut secundum eum mercationes, & pecuniariorum debitorum solutiones fiant.

2. Si talis auctio sit quidem constituta lege publica, sed non stabili, & perpetuò duratura, sed ad breve duntaxat tempus ob necessitatem aliquam occurrentem, ut si Principis edicto, vel populi consensu statuatur, ut monetarum pretia in duplum augeantur, quamdiu v. g. imminentis belli necessitas perdurat; tunc enim nullatenus admittendum est, ut antiquorum debitorum obligationes secundum auctiorem illum valorem solvantur; quia neque Principis statuentis,

tis, nec populi consentientis voluntas fuit, aut esse potuit, ut monetarum mutatio, admodum notabilis, & valde discrepans ab intrinseco valore, constituatur, nisi quatenus id necessarium est ad præsentem necessitatem pellendam; non autem cum gravi præjudicio, & damno eorum creditorum, quibus veterum obligationum jus quæsitum fuit, ut cum aliis citt. notat Ant. Faber de var. solut. debitor. pecuniar. c. 4. n. 50.

190 Ad 2. membr. Q. 3. An, quando certa species, aut numerus monetæ promissus est, aut de eo solvendo conventum est, possit adhuc Creditori satisfieri per aliam ejusdem valoris, seu æstimationis monetam? DD. communiter respondent negativè apud Covar. l. c. Abb. in C. quanto citt. n. 15. Bartol. in l. Creditorem, 99. ff. de solution. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 312. Laym. l. c. n. 14. aliosque. Ratio est, quia *Contractus ex conventionem legem accipiunt*, juxta Reg. 55. in 6. & invito creditore aliud pro alio solvi non debet, l. mutuum 2. §. mutui 1. ff. de reb. Credit. Nec obest hîc l. Origo 1. pr. ff. de contrab. empr. ubi dicitur, quod in nummis non tam substantiæ, quàm potestatis, seu æstimationis habenda sit ratio: nam hæc juxta citt. loquitur de solutione in moneta certæ speciei præstanda, quando non est conventum.

R. P. Leonardelli Soc. Jesu.

Excipiunt tamen 1. Casum, quo Creditor ex diversitate monetæ in alia specie, nullum sensurus est incommodum, tunc enim debere Creditorem recipere monetam à debitore, quamvis sit alia species, quàm quæ fuit in obligationem deducta, id, quod Cavar. cum aliis l. c. de collat. numism. c. 7. §. un. Concl. 1. ait esse consuetudine receptum, & sumitur ex citt. l. Creditorem, aliàs l. Paulus 99. quæ sic loquitur: *Paulus respondit, Creditorem non esse cogendum in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit.* Ergo à contrario videtur cogendus, si nullum damnum patiat. Id, quod æquitati conforme est; fieri enim potest, ut species pecuniæ, quæ mutua accepta est, vel alio nomine solvenda, vel inveniri, vel haberi, saltem facilè, non possit; & tunc utique voluntate justa debet Creditor alia specie pecuniæ esse contentus, si nihil inde damni passurus est.

Excipiunt. 2. Casum, quo moneta in obligationem deducta omninò periit, aut publica auctoritate reprobata est, tunc enim alia ejusdem æstimationis non solum solvi potest, sed etiam debet, juxta argum. C. olim de censib. & communem DD. contra Joan. Fabrum, existimantem, debitorem hoc casu omninò liberari, eò quod tunc ei impossibilis fiat pecuniæ promissæ solutio. Sed

Cc faci-

facile ad hoc respondetur, videlicet, quod in Contractibus, præsertim onerosis, & reciprocis, duplex obligatio contrahatur à debitore; una ad præstandam solutionem in certa specie monetæ; altera ad solvendam æstimationem pecuniarum, seu ad solvendum pretium pecuniarum certum, vel incertum, seu fortunæ commis-

sum; quæ duæ obligationes, cum dividuæ sint, unâ impossibili redita, perseveret altera, juxta Juris Reg. 37. in 6. *utile non debet per inutile vitiari.* Ut adeo cum prior pecunia est prorsus reprobata, nova sit solvenda, attempta prioris æstimatione,

C A S U S XXXIII.

De defectibus in Confessione commissis.

Fulgentius nunquam antehac in Confessione se accusavit de pravis desideriis, & pollutionibus in juventute habitis, eò quod putaverit non esse peccata gravia; modò autem cum inaudit audiat esse peccata, eadem in S. Tribunali aperit Marillo Sacerdoti, cum alio peccato gravi ex verecundia, ut putat, in alia Confessione omisso. Merillus, audita peccatorum Confessione, cum absolvit, nulla præmissa monitione, nullaque imposita obligatione præteritas Confessiones repetendi.

QUÆR. I. An, & quando teneatur Confessarius auferre penitenti ignorantiam circa peccata, quæ commisit?

QUÆR. II. An, & quomodo teneatur Confessarius supplere defectus circa valorem sacramenti à se in Confessione commissos?

QUÆR. III. An, qui nunquam in juventute confessus est prava desideria, & pollutiones, quia non putavit esse peccata, teneatur postea, cum id rescit, reiterare Confessiones, vel saltem peccata illa per ignorantiam in prioribus Confessionibus omissa confiteri?

QUÆR.